

Datum: 14. 11. 2017

Zahájeno v: 11:00 hod

Místo šetření: Loučná nad Desnou – Památná alej k hrobce Kleinů

Účastníci šetření: RNDr. Irena Vágnerová, Ing. Jan Halfar, Mgr. Zuzana Stanzelová, Ing.

Libor Sedláček, DiS.

Zhotovitel zápisu: Ing. Libor Sedláček, DiS.

Počet stran: 3

Zápis z místního šetření

Věc: Předmětem místního šetření je podnět na prověření ošetření památné aleje v Loučné nad Desnou v CHKO Jeseníky, zaslaný na podatelnu AOPK ČR v Praze dne 22. 8. 2018, ve věci způsobu ošetření stromořadí a způsobu zadání zakázky.

Průběh jednání a vyjádření účastníků:

Na úvod místního šetření Ing. Halfar uvedl všechny přítomné do širší problematiky předmětné aleje, a to jak z hlediska její historie, v minulosti realizovaného ošetření, tak i současného stavu. Zejména pak upřesnil důvody, které vedly ke specifickému radikálnímu přístupu ošetření aleje v loňském roce.

Památná alej k hrobce Loučenské větve rodiny Kleinů byla vyhlášena v roce 2002 Správou CHKO Jeseníky pro svoji mimořádně prostorově ucelenou a do současnosti zachovanou linii stromů. Je situovaná v centru obce Loučná nad Desnou, nedaleko zámeckého areálu v nadmořské výšce okolo 500 m n. m. Vede cca 100 m přímým podélným směrem do mírného svahu, kde se stáčí v pravém úhlu směrem jižním a dále vede dalších cca 100 metrů příčně po vrstevnici. Průměrně odhadované stáří se pohybuje v rozmezí 100 – 150 let. Stromořadí tvoří 61 stromů lip (lípa srdčitá, lípa obecná a lípa velkolistá). Nejmhutnější jedinci mají obvod kmene přes 300 m a významně přesahují výšku 30 m (až 38 m). Mimořádný význam aleje mimo jiné tkví také v hodnotě krajinářské, historické a ekologické. Od svého vyhlášení byla mnohokrát ošetřovaná, a to na úrovni bezpečnostních, zdravotních a redukčních řezů, odlehčení koruny, obvodové redukce, krytí dutin a úžlabí a instalace bezpečnostních vazeb (v letech 2003, 2010, 2011, 2015, 2016). Přesto i nadále docházelo k dalším pádům větví či větších částí stromů.

Předmětem šetření byl zásah realizovaný v roce 2017 v horní, větrem ohroženější a provozně nebezpečnější části aleje. Bylo ošetřeno celkem 33 ks stromů, u nichž došlo k redukci korun na výšku cca 27 m, tedy snížení stromů v rozsahu cca o 2 – 11 m.

Alej je tvořena stromy ve velmi hustém výsadbovém sponu, kdy odstupové vzdálenosti jednotlivých stromů nepřesahují často ani 3 m. V důsledku silné konkurence o prostor a přísun světla mají všichni jedinci značně přeštitlený habitus s nedostatečně rozvinutou strukturou větvení a doprovázený významnými růstovými defekty (mohutné vyvinuté tlakové vidlice, vysoko posunuté těžiště). Prostorovou stabilitu aleje ohrožuje výskyt závažných

dřevokazných hub. V průběhu místního šetření byl identifikován výskyt lesklokorky ploské, troudnatce kopytovitého, šupinovky kostrbaté a saprofytického hnojníku obecného (indikace rozložených kořenů) a dále také viditelné symptomy aktivně probíhajících hnilob ve dřevě kmenů a hlavních nosných os (podélné prolákliny a deprese, odchylující se borka, výletové otvory – dutinky). RNDr. Vágnerová upozornila také na pravděpodobný výskyt choroše šupinatého (ránový parazit) v korunách stromů, na což poukazují časté případy vylomených větví prostoupených hnilobou nebo dutinou. Značný problém, především v souvislosti se zatížením biomechanicky oslabených částí kmene a kosterního rozvětvení (dutiny, otevřené trhliny v tlakových vidlicích, hniloby apod.), představovala i samotná výška stromů (vlastní váha koruny), která před zásahem dosahovala i významně přes 30 m. Alej je lokalizovaná na exponovaném svažitém stanovišti, zejména její výše položená část (ošetřovaná 2017) je vystavená častým větrným poryvům, jejichž následkem opakovaně docházelo k pádům i silnějších větví. Alejová cesta je hojně využívána jako vycházková trasa a na snižující se bezpečnost opakovaně poukazovala obec Loučná nad Desnou, která také krátkodobě z důvodů bezpečnosti zakázala do aleje vstup.

RNDr. Vágnerová objasnila stanovený pěstební cíl aleje a volbu speciálního ošetření a zásahů, které ho mají naplnit. Tímto cílem bylo zabránění hrozícímu rozpadu struktury aleje a udržení její charakteristické prostorové homogenity, jako jednoho z důvodů zvýšené právní ochrany institutem památných stromů. Diskutován byl rozsah nutného hlubokého sesazení na jednotnou výškovou úroveň. Uvedeným důvodem, který k tomuto vedl, byla snaha o zajištění co nejvyšší stability stromů v aleji a přitom zachování její jednotné hmoty – celistvosti. Z hlediska biomechanických vlastností jsou stromy v takovém stavu (přeštíhlení, slabě vyvinutá struktura koruny, těžiště posunuté do horní partie koruny apod.), že nebylo možné běžným pěstebními opatřeními (standardní obvodová redukce) docílit požadované stability a dostatečně vysoké provozní bezpečnosti. S ohledem na skutečnosti, že jednotlivé stromy od své výsadby rostou ve velmi hustém zápoji a nejsou tak samy o sobě přivyklé být vystaveny působení vnějších povětrnostních vlivů a pružně na ně reagovat, existovala zde pádná obava, že při výškovém rozrůznění aleje, by mohlo dojít k podobnému efektu, jako při rozvolnění porostu a jednotlivé prostorově uvolněné osy by poté mohly staticky selhat. Tento předpoklad posiluje i fakt, že kosterní větve mnohých jedinců jsou oslabené postupující hnilobou. Záměrem tak bylo, aby si stromy po sesazovacím zásahu i nadále poskytovaly vzájemnou ochranu – tedy udržet souvislý ochranný plášť aleje.

RNDr. Vágnerová také podotkla, že se jednalo o specifický přístup ošetření v zájmu zachování stávající struktury aleje a zabránění předvídatelnému nekontrolovatelnému rozpadu velké části stromů. Použití standardních pěstebních opatření by v daném případě vedlo k prohloubení výškového rozrůznění jednotlivých stromů v aleji a k vytvoření nových bezpečnostních rizik. Samotná technologie zásahu vycházela z připravovaného Oborového standardu SPPK A02 009 Speciální zásahy na stromech. Zároveň bylo vysvětleno, proč nebyl při zásahu uplatněn požadavek na přírodě blízkých vzhled senescentních stromů (vhodnou technikou řezu napodobení přirozených zlomu, pahýlů a roztrží). Důvodem byla skutečnost měkkého dřeva taxonu a v tomto případě i negativní ovlivnění jeho mechanických vlastností v důsledku hniloby. U tohoto taxonu nelze vyloučit, že přírodě blízké typy řezů by

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

postup a průběh infekce ještě více urychlily a v konečném výsledku měly negativní vliv na samotnou stabilitu stromů.

V období 24. – 30. 10. zasáhla region opakovaně extrémní vichřice, která působila rozsáhlé škody na dřevinách. Při kontrole aleje, která probíhala bezprostředně po této vichřici, nebyla na ošetřených stromech zjištěna žádná nová poškození.

Ing. Sedláček následně otevřel diskuzi, zda u několika jedinců, které mají vyvinutější strukturu větvení, bylo zcela nezbytné provést sesazovací řez koruny na jednu úroveň (do roviny), neboť v těchto případech se, alespoň z pohledu ze země, jeví jako možné její přirozenější výškové rozčlenění dle hierarchie jednotlivých nosných větví.

Mgr. Stanzelová a Ing. Sedláček upozornili, že zamýšlené ošetření, obzvláště významnějšího rozsahu, takto specifického objektu památných stromů, by mělo být vždy podloženo před zadáním prací zpracovaným projektem, v němž by měl být podrobně popsán stav stromů před ošetřením, stanoven pěstební cíl a navržena odpovídající technologie nezbytných zásahů včetně odůvodnění jednotlivých kroků a navržena následná kontinuální péče. Vždy je však potřeba zohlednit reakci stromů na předchozí pěstební zásahy. Dále bylo řečeno, že ideálním a doporučeným postupem by bylo zpracování tzv. plánu pěstebních opatření, jehož náležitosti jsou definovány v kapitole 3. 3. 12. připravovaného Oborového standardu SPPK A02 009 Speciální zásahy na stromech a po detailním zhodnocení stavu stromů definují etapizaci, intenzitu a nálehavost opatření v horizontu alespoň 10 let.

Vzhledem k tomu, že tento postup zatím nemá jasnou oporu ve vnitřních metodických materiálech, bylo regionálním pracovníkům doporučeno ve složitějších případech využít metodické a konzultační podpory ústředního pracoviště AOPK ČR v Praze, případně požádat o sjednání širšího odborného konsilia ve věci stanovení optimálního postupu a technologie péče.

Účastníci si prohlédli rovněž realizaci ošetření 22 ks stromů ve spodní, méně rizikové, části aleje, která proběhla v roce 2018 a to převážně ve formě obvodových redukci již menšího rozsahu – v rozmezí 2 až 6 m. Tato realizace nebyla předmětem šetření.

V Praze zapsal dne 19. 11. 2018

Libor Sedláček

Místního šetření se zúčastnili a se zápisem souhlasí:

RNDr. Irena Vágnerová

Mgr. Zuzana Stanzelová

Ing. Jan Halfar